

KEO-10 Rasimus Johanna(UM)

01.09.2022
JULKINEN

Asia

Cotonoun sopimuksen määräysten soveltamisen jatkaminen

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 21/2000 vp, U 4/2019 vp, UJ 25/2020 vp, UJ 19/2021 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren (AKT) maiden suhteita määrittävän kumppanuussopimuksen (nk. Cotonoun sopimus, SopS 68 ja 69/2005) voimassaolo päättyi 28.2.2020. Neuvotteluita uudesta nk. Post-Cotonou -sopimuksesta on käyty syyskuusta 2018 lähtien. EU- ja AKT-osapuolten pääneuvottelijat antoivat poliittisen hyväksynnän Post-Cotonou – sopimukselle 3.12.2020. Uuden sopimuksen on tarkoitus toimia perustana EU:n ja 79 Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren (AKT) valtion laaja-alaiselle kumppanuudelle. Sopimus kattaa useita yhteistyöaloja kuten ilmasto, sukupuolten tasa-arvo, seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet (SRHR) sekä muuttoliike ml. palautukset ja takaisinotot. Sopimus sisältää kaikkia koskevan yleisösan sekä kolme alueellista pöytäkirjaa. Post-Cotonou -sopimuksen hyväksyminen on viivästynyt useista syistä. Tällä hetkellä viivästymisen johtuu yhden jäsenvaltion vastustuksesta. Päättäneen Cotonoun sopimuksen määräysten soveltamista on sopimuksettoman tilan välttämiseksi jatkettu AKT–EU-suurlähettiläskomitean päätöksillä nyt yhteensä neljään otteeseen.

Neuvoston AKT-työryhmä hyväksyi 3.6.2022 komission ehdotuksen neuvoston päätökseksi EU:n kannasta Cotonoun sopimuksen soveltamisen edelleen jatkamiseen. AKT–EU-suurlähettiläskomitea hyväksyi 21.6.2022 päätöksellään Cotonoun sopimuksen soveltamisen jatkamisen 30.6.2023 asti tai kunnes uusi EU:n ja AKT-maiden välinen kumppanuussopimus tulee voimaan tai sitä aletaan soveltaa väliaikaisesti, sen mukaan kumpi ajankohdista on aikaisempi.

Suomen kanta

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että Cotonoun sopimuksen soveltamista jatketaan sopimuksettoman tilan välttämiseksi siihen asti, kunnes uusi unionin ja AKT-maiden välinen kumppanuussopimus tulee voimaan tai sitä aletaan soveltaa väliaikaisesti, sen mukaan, kumpi ajankohdista on aikaisempi.

Pääasiallinen sisältö

Cotonoun sopimuksen voimassaolo päättyi sopimuksen 95 artiklan 1 kohdan mukaisesti 28.2.2020. Cotonoun sopimuksen 95 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan mukaan AKT–EU-ministerineuvosto hyväksyy siirtymävaiheen toimenpiteet, joita mahdollisesti tarvitaan ennen kuin uusi sopimus on tullut voimaan. Cotonoun sopimuksen 15 artiklan 4 kohdan nojalla ministerineuvosto voi siirtää toimivaltaansa suurlähettiläskomitealle.

Ministerineuvosto siirsi 23.5.2019 suurlähettiläskomitealle toimivallan päättää siirtymävaiheen toimenpiteistä. Sopimuksen voimassaolon päättymisen jälkeen sopimuksen määräysten soveltamista on sopimuksettomana tilan välttämiseksi jatkettu AKT—EU-suurlähettiläskomitean päätöksillä neljään otteeseen (SopS 21/2020; SopS 121/2020; SopS 76/2021; SopS 49/2022).

AKT—EU-suurlähettiläskomitean kolmas päätös Cotonoun sopimuksen määräysten soveltamisen jatkamisesta oli voimassa 30.6.2022 saakka. Koska Post-Cotonou –sopimuksen neuvottelut ovat vielä kesken, Cotonoun kumppanuussopimuksen määräysten soveltamista jatkettiin neljännen kerran suurlähettiläskomitean päätöksellä 30.6.2023 asti.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Päätöksen menettelyllisenä oikeusperustana on SEUT 218 artiklan 9 kohta, jonka perusteella neuvosto tekee komission tai unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan ehdotuksesta päätöksen muun muassa sopimuksella perustetussa elimessä unionin puolesta esitettävien kantojen vahvistamisesta, silloin kun tämän elimen on annettava säädöksiä, joilla on oikeusvaikutuksia. Aineellisenä oikeusperustana on SEUT 217 artikla, jonka mukaan unioni voi tehdä yhden tai useamman kolmannen maan tai kansainvälisen järjestön kanssa sopimuksia assosioinnista, joka koskee vastavuoroisia oikeuksia ja velvollisuuksia, yhteistä toimintaa ja erityismenettelyjä. Neuvoston päätös edellyttää SEUT 217 artiklan nojalla yksimielisyyttä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamenttia tiedotetaan välittömästi ja täysimääräisesti menettelyn kaikissa vaiheissa SEUT 218 artiklan 10 kohdan mukaisesti.

Kansallinen valmistelu

Asiaa on käsitelty ulkosuhdejaoston kirjallisessa menettelyissä 25.-26.8.2022.

Eduskuntakäsittely

Cotonoun sopimuksen määräysten soveltamisen jatkamisesta on aiemmin annettu eduskunnalle selvityksiä U 4/2019 vp, UJ 25/2020 vp ja UJ 19/2021 vp.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ks. U 4/2019 vp.

Cotonoun sopimuksen soveltamisen edelleen jatkamisesta on annettu ulkoministeriön ilmoitus säädöskokoelman sopimussarjassa (SopS 49/2022), vastaavasti kuin tehtiin edellisten transitiopäätösten osalta (SopS 21/2020; SopS 121/2020; SopS 76/2021).

Taloudelliset vaikutukset

Ks. U 4/2019.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

- Neuvoston päätös (EU) 2022/970, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2022, AKT–EU-suurlähettiläskomiteassa Euroopan unionin puolesta otettavasta kannasta AKT–EU-kumppanuussopimuksen 95 artiklan 4 kohdan mukaisten siirtymävaiheen toimenpiteiden hyväksymisestä annetun AKT–EU-suurlähettiläskomitean päätöksen N:o 3/2019 muuttamiseen.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Tarkastaja Johanna Rasimus, UM/KEO-10, johanna.rasimus@formin.fi, +358 50 598 6437

Lainsäädäntösihteeri Laura Peuraniemi, UM/OIK-20, laura.peuraniemi@formin.fi, +358 295 350 268

EUTORI-tunnus

EU/2022/0659

Liitteet

Viite U 21/2000 vp, U 4/2019 vp, UJ 25/2020 vp, UJ 19/2021 vp

Asiasanat Hoitaa	Cotonoun sopimus UM
Tiedoksi	EUE, MMM, OKM, SM, TEM, TULLI, VM, VNK
